

پدافند غیر عامل

دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
معاونت درمان
اداره اورژانس بیمارستانی
پروانه محمودی

پدافند غیرعامل و پدافند زیستی

پدافند غیرعامل از منظر قرآن کریم

خداوند متعال در خصوص تعلیم و یاد دادن ساخت زره به حضرت داوود علیه السلام می فرماید:

(... وَ عَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَكُمْ لِتُحْصِنَكُمْ مِنْ بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ)
(سوره مبارکه انبیاء آیه ۸۰).

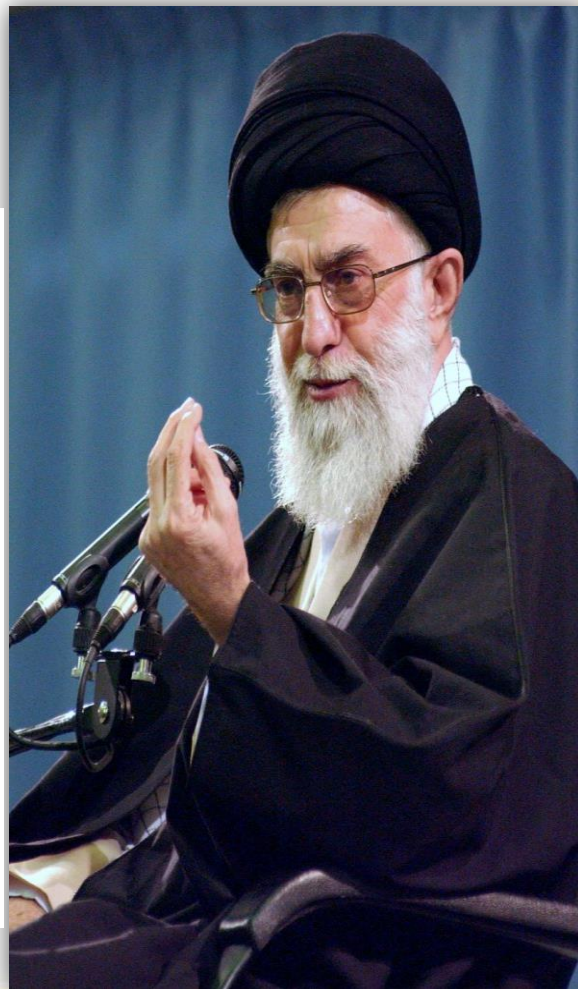
[... و ما به او ساخت زره را تعلیم نمودیم تا شما را از آسیب جنگ در امان بدارد، پس آیا از شکر گزارانید؟]

(اعدوا لهم ما استطعتم من قوه آیه ۶۰ سوره انفال)

پدافند غیرعامل از منظر مقام معظم رهبری

پدافند غیرعامل مثل مصونیت سازی بدن انسان است. از دون مارا مصون می کند، معنایش این است که ولو دشمن تهاجمی بکند و زحمتی هم بکشد و ضرب و زوری هم بزند، اثری نخواهد کرد. این پدافند غیرعامل نتیجه اش این است. ببینید چقدر مهم است که ما این حالت را (مصون سازی) برای کل سکره کشور و جامعه در دستگاههای مختلف بر وجودیادوریم، کاری کنیم که مصونیت در خودمان بر وجودیادوریم، این پدافند غیرعامل تحقق پیدا میکند، بنابراین این مسأله، مسأله بسیار مهمی است که بایستی راه یافتم. بنابراین پدافند غیرعامل یک اصل خواهد بود برای همیشه برای یک مقطع خاص، موقتاً، موقتاً است.

مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)

پدافند غیر عامل

- پدافند غیر عامل (Passive Defense) مجموعه اقداماتی است که انجام می‌شود تا در صورت بروز جنگ، خسارات احتمالی به حداقل میزان خود برسد.

پدافند غیرعامل

- پدافند غیرعامل، مجموعه اقداماتی است که قبل از خطر انجام می گیرد و در هنگام بروز هرگونه تهدید طبیعی و غیر طبیعی (مانند جنگ) موجب کاهش آسیب پذیری نیروی انسانی، ساختمان ها، تاسیسات، تجهیزات، اسناد و شریان های حیاتی یک کشور می گردد.

تعریف پدافند غیر عامل

مجمع تشخیص مصلحت نظام

مجموعه اقدامات غیر مسلحانه ای که موجب :

- ✓ افزایش بازدارندگی
- ✓ کاهش آسیب پذیری
- ✓ تداوم فعالیت های ضروری
- ✓ ارتقاء پایداری ملی
- ✓ تسهیل مدیریت بحران

در مقابل تهدیدات و اقدامات خصمانه (نظامی و غیرنظامی) دشمن می گردد.

چرا پدافند غیر عامل

- احساس امنیت نیاز اولیه جامعه
- در معرض تهدید بودن کشورهای مستقل
- ضرورت کسب آمادگی های گوناگون
- لزوم دفاع از اقتدار و جایگاه بین المللی کشور

پدافند غیر عامل

پدافند = پد + آفند

دفاع

● پد = پاد = متقابل یا متضاد

● آفند = جنگ و جدال و دشمنی

پدافند
عامل

+

پدافند
غیر عامل

دفاع

انواع پدافند

غیر عامل

عامل

رویارویی مستقیم با دشمن و به کارگیری جنگ افزارهای مناسب و موجود به منظور دفع حمله دشمن و خنثی کردن اقدامات آفندی وی است.

مجموعه اقداماتی که مستلزم به کارگیری جنگ افزار و تسلیحات نبوده و با اجرای آن می توان از وارد شدن خسارات مالی به تجهیزات و تأسیسات حیاتی و حساس و تلفات انسانی جلوگیری نمود.

اهمیت پدافند غیر عامل

۱. کاهش قابلیت و توانایی سامانه های شناسایی، هدف یابی و دقت هدف گیری تسلیحات آفندی دشمن.
۲. تقلیل آسیب پذیری و کاهش خسارات و صدمات تأسیسات، تجهیزات و نیروی انسانی مراکز حیاتی، حساس و مهم نظامی و غیر نظامی کشور در برابر تهدیدات و حملات دشمن.
۳. حفظ سرمایه های کلان ملی کشور.
۴. حفظ توان خودی جهت ادامه فعالیت ها و تداوم عملیات تولید و خدمات رسانی.

اهمیت پدافند غیرعامل

۵. سلب آزادی و ابتکار عمل از دشمن و ایجاد شرایط سخت و دشوار برای وی در صحنه عملیات.

۶. صرفه جویی در هزینه های تسلیحاتی و نیروی انسانی.

۷. افزایش آستانه مقاومت مردمی و قوای خودی در برابر تهاجمات دشمن.

۸. تحمیل هزینه بیشتر به دشمن از طریق وادار نمودن وی به تلف نمودن منابع محدود

خود بر روی اهداف کاذب و فریبنده و سلب اصل صرفه جویی قوا از وی.

اهمیت پدافند غیر عامل

۹. بالا بردن قدرت دفاعی کشور.

۱۰. توزیع ثروت، جمعیت و سرمایه های ملی در کل فضای سرزمینی کشور از طریق اعمال

سیاست تمرکز زدایی، آمایش سرزمین و پراکندگی زیرساختهای کلیدی و مراکز

حیاتی، حساس و مهم تولیدی محصولات کلیدی (نیروگاهی، پالایشگاهی، صنعتی، نظامی،

غذایی، آب رسانی و ...)

۱۱. ایجاد آمادگی های لازم مقابله با دشمن در شرایط تهدیدات نامتقارن

۱۲. حفظ تمامیت ارضی، امنیت ملی و استقلال کشور.

هدف از پدافند غیرعامل

- هدف از اجرای طرح‌های پدافند غیرعامل کاستن از آسیب‌پذیری نیروی انسانی و تاسیسات و تجهیزات حیاتی و حساس و مهم کشور علیه حملات خصمانه و مخرب دشمن و استمرار فعالیت‌ها و خدمات زیربنایی و تامین نیازهای حیاتی و تداوم اداره کشور در شرایط بحرانی ناشی از جنگ است.

مدیریت بحران و پدافند غیرعامل

- پدافند غیر عامل با توجه به اصول حاکم در مدیریت بحران مجموعه از تمهیدات، اقدامات و طرح هایی است که با استفاده از ابزار و شرایط، حتی المقدور بدون نیاز به نیروی انسانی و به صورت خود اتکا، از یک سو توان دفاعی مجموعه را در زمان بحران افزایش داده و از سوی دیگر پیامدهای بحران را کاهش و امکان باز سازی مناطق آسیب دیده را با کمترین هزینه فراهم می سازد.
- طرح های پدافند غیر عامل قبل از انجام مراحل تهاجم و در زمان صلح تهیه و اجرا می گردند.
- این قبیل تمهیدات و ملاحظات پدافند غیرعامل علاوه بر کاهش شدید هزینه ها، کارایی دفاعی طرحها، اهداف و پروژه ها را در زمان تهاجم دشمن بسیار افزایش خواهد داد.

قابلیت های پدافند غیرعامل

- قابلیت های پدافند غیرعامل، ایجاد بستر مناسب توسعه پایدار کشور، هم راستا با سیاست های تنش زدایی، پایدارترین و ارزان ترین روش دفاع، مناسب ترین راهکار افزایش آستانه مقاومت ملی، پشتوانه اقتدار ملی، یکی از مهمترین ابزارهای بازدارندگی، بهترین و مناسب ترین شیوه کاهش مخاطرات و کاهش آسیب پذیری، صلح آمیزترین روش دفاع و فطری ترین عنصر دفاعی بشر در برابر همه حوادث است.
- ذکر این نکته ضروری است که "کشورهایی که توسعه پدافند غیرعامل را به عنوان یک سیاست دفاعی مستمر در دستور کار خود قرار می دهند، هیچگاه در مضان اتهام تهدید علیه کشورهای دیگر قرار نمی گیرند".
- با این توضیح، کشورهای که پدافند غیرعامل را به عنوان یک راهکار اصلی برمی گزینند به شرایطی از نظر کاهش آسیب پذیری دست می یابند که مطامع کشورهای تهدیدکننده علیه آنها کاهش می یابد.

نتیجه بکارگیری اقدامات دفاع غیرعامل

کاهش سطوح آسیب پذیری کشور در نتیجه افزایش آستانه شکست
افزایش قابلیت مدیریت بحران
افزایش ضریب امنیتی و ایمنی کشور
افزایش هزینه تجاوز و ضریب بازدارندگی کشور
افزایش پایداری و تداوم فعالیتها
کمک به حفظ آرامش عمومی
ارتقاء آستانه مقاومت مردمی
بی اثر یا کم اثر سازی عملیات های دشمن
ایجاد تردید در متجاوز نسبت به شروع تجاوز
ارتقاء ضریب امنیت در توسعه پایدار ملی

اصول کلی پدافند غیر عامل

مکان یابی

Site Selection

اعلام خطر

Early Warning

استحکامات

Fortification

پراکندگی و تفرقه

Dispersion &
Separation

پوشش

Covering &
Obscuration

فریب

Deception

استتار

Camouflage

اختفا

Concealment

اصول پدافند غیر عامل

۱.۷. اطلاع قبیره:

آگاهی و هشدار به نیروهای خودی در خصوص عملیات دشمن

۱.۸. مقاومت، سازگی و استقامت:

هرگونه صفا که مانع صدمه رسیدن به نفعات تجهیزات و تأسیسات شود.

۱.۹. پراکنندگی:

ایجاد مراکز حیاتی و معاصر کشور در مناطق مختلف با رعایت ملاحظات اقتصادی، امنیتی، دفاعی، سیاسی و اجتماعی

۱.۱۰. پوشش:

پوشاندن تجهیزات، تأسیسات و نیروی انسانی از دید و تیر دشمن

۱.۱۱. اختفای:

مخفی کردن خود، تجهیزات و تأسیسات از دید دشمن

۱.۱۲. استتار، همکاری، سازگی:

تأسیسات، تجهیزات و نیروی انسانی با محیط اطراف

۱.۱۳. فریب:

انجام حقه گرانه که باعث گمراهی دشمن می شود و او را در تشخیص هدف یا شک و تردید مواجه می سازد.

اصول پدافند غیرعامل

- **استتار** : همگن سازی تاسیسات ، تجهیزات و نیروی انسانی با محیط اطراف
- **اختفاء** : مخفی کردن فرد ، تجهیزات و تاسیسات از دید دشمن
- **پوشش** : پوشاندن تجهیزات و تسلیحات و نیروی انسانی از دید و تیر دشمن
- **فریب** : اقدام حيله گرانه که باعث گمراهی دشمن می شود و او را در تشخیص هدف با شک و تردید مواجه می سازد

اصول پدافند غیرعامل

- **پراکندگی** : ایجاد مراکز حیاتی و حساس کشور در مناطق مختلف با رعایت ملاحظات اقتصادی ، امنیتی ، دفاعی ، سیاسی و اجتماعی
- **مقاوم سازی و استحکامات** : ایجاد هرگونه حفاظ که مانع صدمه رسیدن به نفرات ، تجهیزات و تاسیسات شود
- **اعلام خبر** : آگاهی و هشدار به نیروهای خودی در خصوص عملیات دشمن

پدافند غیرعامل به عنوان نیاز اساسی توسط خداوند در خلقت جانداران قرار داده شده به طوری که هر یک از موجودات با روشهای متناسب شرایط فیزیکی خود بر اساس اصول اختفا، استتار، پوشش و فریب، به دفاع از خود و دفع تهاجم میپردازند .

یک کارخانه هواپیماسازی قبل از استتار

همان کارخانه هواپیماسازی پس از استتار

همان کارخانه هواپیماسازی پس از استتار

تاریخچه پدافند غیر عامل

- موضوع پدافند غیر عامل در جهان از قدمتی به اندازه تاریخ زندگی انسان برخوردار است.
- انسان‌های اولیه برای در امان ماندن از تهاجم حیوانات وحشی و دیگر دشمنان خود و همچنین برای کاستن از نگرانی‌های خود به غارها، بالای درختان و دیگر پناهگاه‌های طبیعی پناه بردند.
- وجود خندق در اطراف شهرها و ایجاد دروازه‌های مستحکم برای پیشگیری از حملات غافلگیرانه دشمن در تمام نقاط جهان امری رایج بود.

نمونه های تاریخی

- حفر خندق توسط نیروی اسلام در جنگ خندق
- حضرت علی (ع) در نامه ۱۲ نهج البلاغه می فرمایند: آنگاه که در میدان جنگ در مقابل دشمن قرار گرفتید می باید قرارگاه شما در دامنه کوهها و تپهها و یا در کنار رودها باشد تا پوشش حفاظ شما گردد و شما را از دست دشمن نگهبانی کند.
- در جنگ بدر لشکر اسلام در موقعیتی قرار گرفت که نور خورشید در پشت سر آنان و در روی نیروی دشمن باشد.

بررسی جهانی

- در جنگ جهانی دوم که با استفاده از هواپیما و موشک توسط آلمان نازی شروع شد باعث شد تا کشورها به پدافند غیر عامل اهمیت مضاعفی بدهند.
- در کنار کشورهایی مانند آمریکا، شوروی سابق، آلمان، انگلستان و کانادا حتی کشورهای بی طرفی مانند سوئیس با شتاب به پدافند غیر عامل روی آوردند.
- پس از جنگ جهانی دوم، دولت آلمان توسعه پدافند غیر عامل را در دستور کار خود قرار داد.

نگاهی اجمالی بر پدافند غیر عامل در سایر کشورها

- در شوروی سابق سازمان دفاع غیر عامل در اواسط سال ۱۹۶۰ میلادی تاسیس گردید و به سرعت توسعه یافت و از سال ۱۹۶۶ با تحولی بزرگ تجدید سازمان گردید و ساخت پناهگاه‌های ضد هسته‌ای و دو منظوره کردن بسیاری از تاسیسات مانند ایستگاه‌ها و معابر مترو و پارکینگ‌های زیر زمینی از همان زمان در دستور کار قرار گرفت.
- در آمریکا پس از گذشت بحران‌های برلین و کوبا در سال ۱۹۶۳ موضوع ساخت پناهگاه‌های خانگی و دسته جمعی مطرح شد و توسعه پدافند غیر عامل آمریکا به گونه‌ای بود که دفاع غیر عامل آمریکا به نام یوجین پی ویگر برنده صلح نوبل شد.

نگاهی اجمالی بر پدافند غیرعامل در سایر کشورها

- در کشور کانادا نیز موضوع پدافند غیرعامل مورد توجه خاصی قرار گرفته است و دولت مرکزی وظیفه دارد در این مورد به تدوین اصول و سازماندهی، تنظیم همکاری دولت و نیروهای مسلح، آموزش مسئولان و مردم، استفاده از همیاری در تدوین برنامه‌های آموزشی محلی، گسترش برنامه‌های تحقیقاتی و نمونه سازی از طرح‌ها اقدام نماید.

نگاهی اجمالی بر پدافند غیر عامل در سایر کشورها

- سوئیس دارای سابقه طولانی بیطرفی در مناسبات جهانی است به طوری که این کشور از سال ۱۸۱۵ تا کنون وارد هیچ جنگی نشده است.
- در سال ۱۹۵۹ میلادی ، مردم سوئیس به اضافه شدن بنددفاع غیرعامل به قانون اساسی دولت مرکزی ، رأی مثبت دادند
- کشور سوئیس سمبل و نماد توجه به پدافند غیر عامل محسوب می شود و این کشور در حالیکه هیچگونه تهدیدی ندارد وکشوری بی طرف در اروپا شناخته می شود اما آینده نگری می کند و پدافند غیر عامل قوی در آن کشور وجود دارد.

نگاهی اجمالی بر پدافند غیر عامل در سایر کشورها

- سوئیس هیچگونه منابع طبیعی نداشته اما دارای یکی از بالاترین میزان درآمد سرانه در جهان است و اقتصادش بر پایه صنعت ، کشاورزی، توریسم، بانکداری و بیمه می باشد.
- برنامه پدافند غیر عامل سوئیس از اوایل دهه سالهای ۱۹۶۰ با جدیت هر چه تمام تر آغاز شد.
- در سوئیس سازمان CDO که یک سازمان غیر نظامی و غیر دولتی است، برنامه ریزی های مرتبط با پدافند غیر عامل را انجام می دهد.
- این سازمان ۸ جلد کتاب به عنوان ضوابط و اصول پدافند غیر عامل تدوین کرده است

نگاهی اجمالی بر پدافند غیر عامل در سایر کشورها

- برنامه‌ریزان دفاع غیر نظامی و دفاع غیر عامل سوئیس اعتقاد دارند که جنگ برای حیات یک ملت تنها محدود به جبهه نظامی نمی‌باشد. هدف هر دولتی در یک منازعه تمام عیار، حفظ حیات خود شامل ادامه حیات اقتصادی، مالی، منابع معنوی و بطور خلاصه، کل جمعیت غیر نظامی‌اش می‌باشد.
- بسیاری از تاسیسات و ساختمان‌های این کشور به صورت دو منظوره احداث می‌شود و علاوه بر کاربردهای متفاوت در شرایط عادی، در شرایط بحران به پناهگاه تبدیل می‌شود. مردم و شرکت‌های ملی و خصوصی در صورت رعایت استانداردهای دفاع غیر عامل، از دولت‌ها، کمک‌های مالی دریافت می‌نمایند و ساخت پناهگاه در مدارس، دانشگاه‌ها و مراکز مشابه الزامی است.

نگاهی اجمالی بر پدافند غیرعامل در سایر کشورها

- سازمان دفاع غیر عامل سوئیس به ساخت پناه گاه‌های مقاوم در مقابل انفجارات اتمی به طور گسترده‌ای توجه کرد و برای اقامت مردم تمامی امکانات از قبیل آب، غذا، دارو و سایر مایحتاج را به صورتی که قبل از فاسد شدن تعویض می گردند پیش بینی کرد.

نگاهی اجمالی بر پدافند غیرعامل در سایر کشورها

- بسیاری از تاسیسات و ساختمان ها در کشور آلمان به صورت دو منظوره احداث می شوند که از جمله این مراکز می توان به خطوط راه آهن زیرزمینی ، ایستگاه های مترو و پارکینگ های بزرگ ساختمان ها اشاره کرد .
- در این پناهگاه ها تمام تمهیدات لازم برای تامین نیازهای ضروری مردم به کار گرفته شده است و در هر زمان کوتاهی با سازماندهی و تمرین هائی که از قبل انجام می شود پناهگاه برای استفاده عموم آماده می گردد .
- در کشور کره شمالی که با تهدیدات آمریکا روبرو است پدافند غیر عامل به صورت گسترده ای مورد استفاده قرار می گیرد ، معابر مترو و ایستگاه های زیرزمینی شهر پیونگ یانگ در عمق ۹۰ تا ۱۰۵ متری زمین احداث شده اند

در ایران

- قبل از انقلاب سازمانی با عنوان سازمان دفاع غیرنظامی وجود داشت
- بعد از انقلاب سازمانهای مختلفی مثل بسیج، ارتش، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، قرارگاه پدافند هوایی کشور و... هر کدام در یک مقطع زمانی متولی این امر شدند ولی این مساله در هیچکدام جدی گرفته نشد.
- در سال ۱۳۸۲ مقام معظم رهبری با صدور فرمانی، این وظیفه را به ستاد کل نیروهای مسلح واگذار کردند. این ستاد، سیاست دفاعی کشور را نهایی و مدیریت می‌کند، در نتیجه بر اساس فرمان رهبری کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور تشکیل شد.
- سپس بر اساس دستور مقام معظم رهبری این کمیته به سازمان تبدیل شد.

در ایران

- در بند ۱۰ ماده ۱۲۱ برنامه چهارم توسعه که به تصویب مجلس رسید دولت مکلف شده است تادریک برنامه پنج ساله، کاهش آسیب‌پذیری رده‌های حیاتی و حساس کشور را فراهم کند.
- در سالهای ۸۴ و ۸۵ یک درصد از درآمد هر سازمان می‌بایست صرف پدافند غیرعامل همان سازمان می‌شد. در سال ۸۵ با همکاری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی بودجه مستقلی برای بحث در نظر گرفته شد.
- بر اساس آئین‌نامه اجرایی بند ۱۰ ماده ۱۲۱ قانون برنامه چهارم توسعه رئیس هر دستگاه و یا نماینده وی مسئول پدافند غیرعامل دستگاه متبوعشان هستند و مکلف‌اند تا آسیب‌پذیری‌های دستگاه خود را شناسایی کرده و با برنامه‌هایی که با سازمان پدافند غیرعامل هماهنگ می‌شود، آسیب‌ها را کاهش داده و سازمان را به سمت پایداری ببرد.

در ایران

- در این آئین‌نامه ۹، وظیفه کلی برعهده کمیته دائمی پدافند غیرعامل گذاشته شده است که شامل تعیین سطح بندی زیر ساخت‌های کشور، تهیه و تصویب طرح‌های پدافند غیرعامل در دستگاه‌ها، نظارت بر این طرح‌ها و اجرای آنها، تهیه و تصویب آئین‌نامه‌ها این حوزه و ابلاغ به دستگاه و ... می‌شود.
- سازمان پدافند غیرعامل ۹ معاونت دارد: شامل معاونت صنعت، معاونت زیربنایی، معاونت انرژی، معاونت فناوری اطلاعات و مخابرات و ارتباطات، معاونت فنی، معاونت طرح و برنامه و امور اداری و **معاونت بحران و بهداشت و درمان**، معاونت آموزش و پژوهش و مدیریت توسعه فرهنگی و مشاور بسیج است.

هشت رویکرد اصلی پدافند غیر عامل

۲- سایبری

۱- عمومی

۴- پرتویی

۳- زیستی

۶- کالبدی یا فنی

۵- شیمیایی

۸- مردم محور

۷- اقتصادی

تعریف رویکردهای هشت گانه

۱ - عمومی؛

مقاوم سازی در برابر تهدیدات نظامی است که یکسری اقدامات عمومی انجام می گیرد (پناهگاه و ...).

۲ - سایبری؛

پدافند سایبری هر نوع هک و نفوذ نیست بلکه به تهدیدی گفته می شود که مستلزم مقابله با دشمن سازمان یافته در حوزه های سایبری باشد.

۳ - زیستی؛

که در ۶ حوزه انسان، دام، غذا، آب آشامیدنی، محیط زیست و کشاورزی فعالیت می کند و تهدیدات عاملانه مهندسی شده و عمدی زیستی را بر علیه کشور مدیریت و کنترل می کند.

۴ - پرتویی؛

دفاع و پدافند و صیانت از مردم در برابر هر نوع حادثه هسته ای. این حادثه هسته ای می تواند نشت کارخانه باشد یا اقدام تروریستی گروهی در نزدیکی مراکز هسته ای و می تواند تهدیدات هسته ای باشد.

تعریف رویکردهای هشت گانه

۵ - شیمیایی؛

باید حوادث زیر ساخت‌های شیمیایی کشور را بتوانیم کنترل و مدیریت کنیم و در ساخت آن‌ها نگاه مهندسی را اعمال کنیم به شکلی که بتوانیم آسیب پذیری را در ذات طرح کاهش دهیم.

۶ - کالبدی یا فنی؛

حذف اثر تهدید بر همه زیر ساخت‌های کشور با نگاه فنی و مهندسی و رویکرد حفاظت در برابر تهدیدها

۷ - اقتصادی؛

مجموعه‌ای از اقدامات اقتصادی که به پایداری در حوزه اقتصاد منجر شود

۸ - مردم محور؛

شامل صیانت مردم در برابر حوادث مخصوصاً جنگ، کمک به تأمین نیازمندی‌های مردم، کمک به اداره مردم و طراحی و اسکان و امنیت مردم

مخاطرات و تهدیدات

- **طبیعی :**

سیل ، زلزله، خشکسالی، آتش فشان و... که انسان نقش کمتری دارد

- **غیر طبیعی:**

- انفجار صنایع شیمیایی، نشت مواد هسته ای، آلودگی هوا، بحرانهای

سیاسی، تهدیدات حوزه جنگ و... که در زمره **تهدیدات غیر طبیعی انسان**

ساز (manmade) است .

- کشور ما بطور کامل درگیر هر دو نوع تهدید میباشد.

- موقعیت استراتژیک ، ثروت ، عقاید و باورهای مذهبی و ملی ما همواره در تهدید است.

موارد زیر گوشه ای از تهدیدات هستند که در جهان امروز با آن رو برو هستیم. راهکار انسان در مقابل این تهدیدات دفاع یا همان **پدافند** است.

تهدید

هر نوع پدیده ای که موجب سلب امنیت از فرد، جامعه، کشور شود تهدید است.

- هر نوع پیامی که حاوی خطر باشد تهدید محسوب می شود.
- هر جا امنیت نباشد تهدید به جای آن حاکم می شود.
- هر اقدامی که منافع فردی، گروهی و اجتماعی را به مخاطره اندازد تهدید است.

حوزه های پدافند غیر عامل

پدافند غیرعامل در بخش بهداشت و درمان

- پدافند غیرعامل در بخش بهداشت و درمان شامل هر گونه اقدامی است که موجب ارتقای بهداشت و سلامت جامعه و استمرار خدمات بهداشتی درمانی و کاهش آسیب پذیری در مقابل بحران ها و خدمات و خدمت رسانی مناسب در طی بحران می شود .

ضرورت اجرا

- بررسی تاریخ جنگ های اخیر در جهان، نشان دهنده تهاجم گسترده دشمن به مراکز بهداشتی درمانی و امدادسانی است تا دشمن با ناتوان سازی ارائه خدمات به مصدومین و آسیب دیدگان سریعتر به اهداف شوم خود دست یابد. لذا بر اساس این تجربیات برنامه ریزان و دست اندرکاران نظام سلامت، حتماً باید اصول و روشهای پدافند غیرعامل در این حوزه را مد نظر قرار دهند .

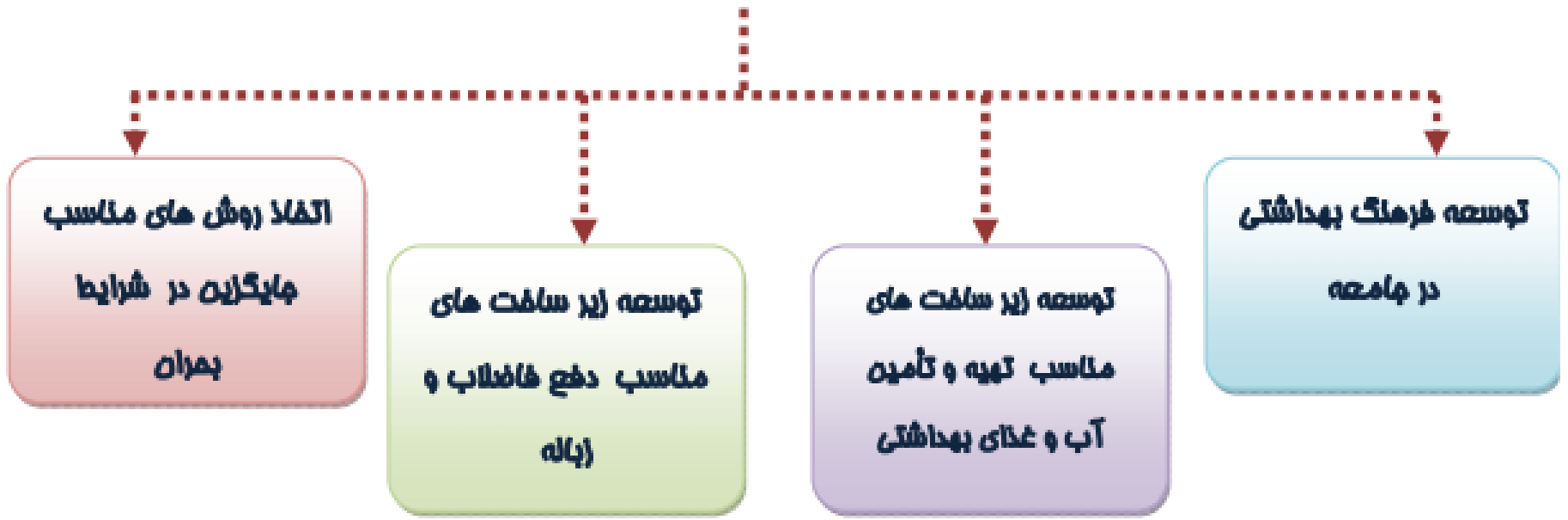
برخی از استراتژی های پدافند غیرعامل در حوزه بهداشت و درمان

- فرهنگ سازی و آموزش مدیران، سیاستگذاران و تصمیم گیرندگان این حوزه در خصوص ضرورت پدافند غیرعامل
- پیش بینی ، شناسایی و آنالیز تهدیدات این حوزه
- برآورد آسیب پذیری در حیطه های تاسیسات ، تجهیزات و نیروی انسانی و انجام مداخلات مفید جهت کاهش سطح آسیب پذیری
- طبقه بندی مراکز و اماکن و تاسیسات حیاتی حساس و مهم
- تهیه راهکارهای اجرایی و ایجاد آمادگی لازم برای ایفای نقش در شرایط بحران

مصادیق اجرای پدافند غیر عامل در موزه بهداشت و درمان

- نهادینه سازی طرح جامع مدیریت بحران

- توسعه بهداشت و ارتقای سطح سلامت

انفلا روشن های مناسب
جایگزین در شرایط
بحران

توسعه زیر ساخت های
مناسب دفع مخاطرات و
زباله

توسعه زیر ساخت های
مناسب تهیه و تامین
آب و غذای بهداشتی

توسعه فرهنگ بهداشتی
در جامعه

مصادیق اجرای پدافند غیرعامل در حوزه بهداشت و درمان

- پیش بینی تمهیدات لازم جهت جلوگیری از شیوع بیماری ها به ویژه بیماری های واگیردار در شرایط بحران
- اتخاذ تمهیدات لازم جهت وجود ذخایر کافی دارو و تجهیزات پزشکی
- پیش بینی و آمادگی لازم در برابر کمبودهای احتمالی دارو و تجهیزات پزشکی
- پیش بینی و اتخاذ تمهیدات لازم جهت داروها و تجهیزات ذخیره و جایگزین در شرایط بحران

مصادیق اجرای پدافند غیرعامل در حوزه بهداشت و درمان

- تحلیل شاخص های بهداشتی درمانی و تدوین استراتژی های لازم جهت ارتقای شاخص های مهم و اساسی
- به روز کردن آنتی ویروس های مورد استفاده در سیستم های نرم افزاری
- داشتن بک آپ کافی از اطلاعات موجود
- فراهم نمودن منابع و بانک های اطلاعات جهت دریافت سریع خبر حوادث و آسیب های بهداشتی و سلامتی
- انجام مانورهای مستمر جهت افزایش کارایی نیروی انسانی در موارد بحران

مصادیق اجرای پدافند غیرعامل در حوزه بهداشت و درمان

- پیش بینی ذخایر و منابع انرژی آب برق و غیره
- بازنگری اساسی تاسیسات مراکز
- حفاظت مستمر از تاسیسات و تجهیزات مراکز ارائه دهنده خدمات
- فراهم نمودن سیستم مجهز و آماده به کار اطفای حریق در مراکز
- اتخاذ تمهیدات لازم جهت جلوگیری از اشتعال و آتش گرفتن وسایل گرمازا
- مقاوم سازی و استحکام فضای فیزیکی مراکز ارائه دهنده خدمات

مصادیق اجرای پدافند غیرعامل در حوزه بهداشت و درمان

- جذب ساماندهی و آموزش داوطلبین جهت همکاری موثر در شرایط عادی و بحران
- شناسایی تعامل و همکاری با سازمانها و ارگانهای دولتی و خصوصی که در حوزه سلامت تأثیرگذار هستند
- تعامل و افزایش همکاری جهت افزایش سطح سلامت در کشورهای همسایه و همجوار
- اجرای تحقیقات علمی و پژوهشی در عرصه های بالینی و علوم پایه

برنامه ریزی و مدیریت پدافند غیر عامل در نظام سلامت

- پیش بینی، شناسایی و آنالیز تهدیدات و برآورد آسیب پذیری و تدوین سناریوی عمومی کشور (بهمراه اولویت بندی مراکز براساس اهمیت)
- تهیه سناریوی تهدیدات تخصصی و منطقه ای
- تهیه طرح مدیریت بحران و به کارگیری ملاحظات پدافند غیر عامل در دستگاه و زیر مجموعه های آن (در راستای استمرار ماموریت اساسی سازمان)
- تهیه راه کارهای اجرایی و ایجاد آمادگی لازم برای ایفاء نقش در شرایط بحران (پوشش امدادی، بهداشتی و درمانی در جنگ و اقدامات خصمانه)

مثالی از برنامه ریزی پدافند غیر عامل در حوزه سلامت

پیش فرض ۱ : گستره کامل کشور به طور همزمان درگیر جنگ خواهد شد.

پیش فرض ۲ : در روزهای آغازین جنگ احتمالی بخش مهمی از زیرساخت‌های حیاتی کشور نظیر خطوط انتقال آب، شبکه توزیع برق، زیرساخت‌های حمل و نقل و زنجیره تامین مایحتاج عمومی آسیب جدی خواهد دید.

پیش فرض ۳ : اگرچه مرگ نیروی انسانی کاهش خواهد یافت لیکن آسیب‌های غیرکشنده چندین برابر خواهد شد.

مثالی از برنامه ریزی پدافند غیر عامل در حوزه سلامت

پیش فرض ۴ : به دلیل محیط رعب آور، غافلگیرکننده، عجیب و مبهم جنگ آتی سلامت روحی و روانی طیف بسیار گسترده‌ای از جامعه آسیب خواهد دید.

پیش فرض ۵ : تنوع فراوانی از بیماری‌های نوظهور و نامشخص شیوع خواهد یافت.

پیش فرض ۶ : به دلیل ناکارآمد شدن زیرساخت‌های تامین بهداشت، بیماری‌های همه‌گیر و واگیر شیوع خواهد یافت.

مثالی از برنامه ریزی پدافند غیر عامل در حوزه سلامت

پیش فرض ۷ : زیرساخت‌های بهداشت و درمان کشور بخصوص زیرساخت‌های نرم (**نیروی متخصص**) به دلایل مختلف در صحنه حضور نخواهند داشت.

پیش فرض ۸ : عناصر **انسانی** فرماندهی و عناصر **فنی** فرماندهی (خطوط ارتباطی و ...) ناکارآمد خواهند شد.

پیش فرض ۹ : **اعتماد** به فرایندهای معمول **کنترل وضعیت** ممکن نیست.

پیش فرض ۱۰ : تحریم ما را از دسترسی آنی به **منابع حیاتی بهداشتی و درمانی** محروم خواهد ساخت.

برخی عناوین برنامه های کلان بخش سلامت و بهداشت کشورها در عرصه دفاع غیر عامل

- حفاظت ، کاهش آسیب پذیری و ایمن سازی زیر ساخت ها و ایجاد زیر ساخت های امن بر طبق اولویت مراکز حیاتی ، حساس و مهم (بااستفاده از تکنیکهای عمومی پدافندغیرعامل)
- ارتقاء عزم سازمانی در خصوص رعایت اصول پدافند غیر عامل و نهادینه سازی ملاحظات پدافند غیر عامل در بستر طرحهای ملی و استانی حوزه سلامت کشور
- پیگیری جدی آموزش عمومی مردم در زمینه حفظ بهداشت و سلامت و توانایی انجام اقدامات اولیه در شرایط بحران ، جنگ و اقدامات خصمانه
- تقویت جدی بخش اورژانس پیش بیمارستانی جهت برخورد با حوادث بزرگ و شرایط جنگ (همچنانکه در کشور ما طبق اعلام سازمان پدافند غیرعامل اورژانس پیش بیمارستانی به عنوان اولین اولویت دفاع غیرعامل دربخش سلامت مطرح شده است)

عناوین برنامه های کلان

- پیش بینی و اتخاذ تدابیر لازم در جهت تداوم خدمات و استمرار مأموریت سازمانی و تامین نیازهای اساسی مردم در بخش بهداشت و سلامت در شرایط جنگ و فشارهای ناشی از آن
- بهره گیری از فن آوریهای مناسب و روزآمد کشور ، تولید دانش بومی و آینده پژوهی در جهت توسعه و بهبود نظام مدیریت پدافند غیر عامل کشور در حوزه بهداشت و سلامت
- حفظ آمادگی جهت مقابله با بحران و تسهیل مدیریت بحران در شرایط جنگ و اقدامات خصمانه و نهادینه کردن طرح جامع مدیریت بحران در بخش سلامت
- شناسایی عناصر و مدیران کلیدی دستگاه و پیش بینی روشهای تامین امنیت و نحوه دسترسی سریع به آنان

عناوین برنامه های کلان

- سازماندهی مردم و گروه های متخصص و داوطلبان و اتخاذ تدابیر لازم در جهت استفاده بهینه از نیروی بالقوه بسیج و هلال احمر جهت حضور هر چه موثر تر در زمان بحران در حوزه بهداشت ، درمان و سلامت
- تعریف و وضعیت های تهدید بهداشت و سلامت (قرمز ، نارنجی ، سفید) از لحاظ بیولوژیکی ، پرتوی، شیمیایی و ... به همراه نحوه اعلام صحیح و به موقع هر وضعیت
- سازماندهی هر سیستم دفاع بیولوژیک
- بررسی و پیش بینی تعامل و وابستگی با سایر ارگانها و دستگاهها در زمان بحران و اتخاذ تدابیر لازم

ماموریت بخش سلامت کشورها در حوزه دفاع غیر عامل

- ایجاد آمادگی دائمی در حوزه سلامت
- ساماندهی سیستم دفاعی بیولوژیک کشور
- کاهش آسیب پذیری و افزایش ایمنی زیر ساخت ها
- تامین بهداشت و سلامت مردم در مقابل تهدیدات
- مدیریت بحران ناشی از جنگ در حوزه سلامت
- تامین تداوم خدمات حوزه سلامت

ماموریت بخش سلامت کشورها در حوزه دفاع غیر عامل

- تامین نیازهای اساسی مردم از نظر سلامت
- مدیریت بحران در صحنه حادثه اورژانسی
- حفاظت از زیر ساخت های حوزه سلامت
- تسهیل مدیریت بحران در شرایط جنگی
- آموزش و فرهنگ سازی در مردم و کادر درمانی
- تامین سلامت غذا در شرایط بحران

پدافند غیرعامل در حوزه بهداشت و درمان

به یاد داشته باشیم که :

اجرای پدافند غیرعامل در **نظام سلامت** کشور از چنان اهمیتی برخوردار است که صرف

هر میزان هزینه کلان برای این مهم نه تنها اتلاف منابع نبوده بلکه صرفه جویی و

استفاده بهینه از منابع و پیشگیری از اتلاف هزاران برابر آن در فسادات احتمالی است.

با سکر از توجه شما